

Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrası
Taqrizchilar:	Sh.K.Amirov – Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "Oziq-ovqat xavfsizligi va texnologiyasi" kafedrası professori, q.x.f.d. Ch.S. Sadikova - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "Oziq-ovqat xavfsizligi va texnologiyasi" kafedrası katta o'qituvchisi, q.x.f.f.d. (PhD)

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29.08.24 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasining 2024 yil 26.08.24 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

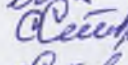
R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani

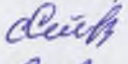
O. Boymatov

Kafedra mudiri

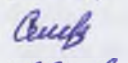

J. Xujamov

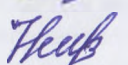
Tuzuvchilar

J. Xujamov

Z. Suyunova

M. Nortasheva

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

A.A. Elmurodov

2024 yil "29" 08

QISHLOQ XO'JALIK HAYVONLARINI URCHITISH

FANI BO'YICHA

SILLABUSI

(Sirtqi ta'lim 2-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 810000 - Qishloq xo'jaligi

Ta'lim yo'nalishi: 60811500 – Zootexnologiya (qorako'lchilik)

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Zooinjeneriya fakulteti
 60811500 – Zooinjeneriya (qorako'lichilik),
 ta'lim yo'nalishi

Fan nomi:	Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	QXHU1308
Yil:	2024-2025
Semestr:	3-4
Ta'lim shakli:	Sirtqi ta'lim
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	12
Amaliy mashg'ulotlar	14
Laboratoriya mashg'ulotlari	14
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	200
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarga qishloq xo'jalik hayvonlarini kelib chiqishi va evolyutsiyasi qonuniniyatlarini bilish, naslli hayvonlarning shaxsiy taraqqiyoti, konstitutsiyasi, mahsuldorligi va boshqa xo'jalikka foydali belgilarini o'rganish, tanlash va juftlash, zot yaratish, zotlarni yaxshilash va ulardan foydalanish nazariyasi va amaliyoti asoslarini egallash, zooinjeneriya mutaxassislarini tayyorlashda fundamental tushunchalarni berish, fan bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Biologiya
2.	Genetika va biotexnologiya
3.	Mutaxassislikka kirish
4.	

Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Hayvonlarning kelib chiqishi, evolyutsiyasi va shaxsiy taraqqiyoti,

- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni toliq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- v) 3 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda talabani bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	J.N.Xujamov – SamDVMCHBU, “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedrasini mudiri, dotsent, q.x.f.d (PhD) E.S.Shaptakov – SamDVMCHBU, “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedra professori, qishloq xo'jalik fanlari doktori Z.Suyunova - SamDVMCHBU, “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedra assistenti, q.x.f.d (PhD).
E-mail:	xujamovj@mail.ru

Jami:		200
Asosiy adabiyotlar		
1.	Sobirov P.S., Kaharov A.K., Do'stqulov S.D., Shaptakov E.S., Axtamova M.T., Xujamov J.N., Boymatov O.S., Sattorov F.R. "Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish". Darslik. Toshkent "Fan ziyosi" nashryoti, 2023 yil.	
2.	Kaxarov A.K., Narbayeva M.K., Shaptakov E.S., Shermatov A., Xushvaqto'v A.A. "Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish" O'quv qo'llanma Samarqand, 2019 yil.	
Qo'shimcha adabiyotlar		
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.	
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.	
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.	
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.	
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.	
6.	Павлова Т.В., Казаровец Н.В., Гавриченко Н.И. Крупномасштабная селекция: учебно-методическое пособие, Москва, 2016.	

Talabning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsifiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritish o'sa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon etish o'sa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera o'sa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;

	mahsuldorlik, hayvonlarni tanlash va juftlash, seleksiya va naslchilik ishini tashkil qilish va yuritish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Hayvon zotlari va ularning maqsuldorlik yo'nalishlari, asosiy xo'jalik va biologik belgilari, chorva mollarning evolyutsiyasi, foydali irsiy belgilarining naslga berilish qoidalarini bilishi kerak;
TN3	Hayvonlarning o'sish ko'rsatkichlarini aniqlash; tana o'lchamlarini olish, eksteryerni to'g'ri baholash, nasl - nasab shajarasini tuzish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Juftlash va uning rejasini tuzish, chorva hayvonlarini bonitirovka qilish, hayvonlarning zotini va zotdorligini aniqlash, hayvonlarning maqsuldorligini hisobga olish va baholash, zootexnikaviy va seleksion hujjatlarini yuritish haqida bilishi kerak;
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN5	Hayvonlarni kompleks belgilari bo'yicha baholashni, har xil turga mansub hayvonlar va parranda zotlarini to'g'ri tanlashni aniqlay oladi;
TN6	Hayvonlar eksteryeri, interyeri va konstitutsiyasini, naslli erkak hayvonlar bolalarining sifatiga qarab baholashni farqlay oladi;
TN7	Zotlar genofondini yaxshilash, urchitish usullaridan sof zotli urchitish, chatishtirish va duragaylashdan to'g'ri foydalanish bo'yicha xulosa qilib, baho bera oladi;

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	"Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish" faniga kirish. Qishloq xo'jalik hayvonlarining kelib chiqishi va evolyutsiyasi. Ontogenez. Hayvonlarning shaxsiy taraqqiyoti.
M2	Qishloq xo'jalik hayvonlarining konstitutsiyasi to'g'risida tushuncha. Qishloq xo'jalik hayvonlarining eksteryeri va interyeri to'g'risida tushuncha.
M3	Qishloq xo'jalik hayvonlarini maqsuldorligini baholash tamoyillari. Qishloq xo'jalik hayvonlarining maqsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar.
M4	Qishloq xo'jalik hayvonlarini tanlash. Tanlashning genetik asoslari. Qishloq xo'jalik hayvonlarini juftlash to'g'risida tushuncha. Zot to'g'risida tushuncha.
M5	Urchitish usullari to'g'risida tushuncha. Sof zotli urchitish. Chatishtirish usullari, ularning maqsadi va vazifalari.
M6	Duragaylash. Chorvachilikda naslchilik ishlari.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Chorva mollarning o'sishini hisobga olish. Har xil turdagi hayvonlar

	yoshi ortishi bilan tana tuzilishining o'zgarishlari.
A2	Chorva hayvonlari eksteryerini punktir yoki ball yordamida baholash. Tana tuzilish indekslarini hisoblash va eksteryer profilini tuzish.
A3	Cho'chqalarning reproduktiv sifati. Otlarning ish qobiliyatini baholash.
A4	Har xil turdagi hayvonlarni enlash, hayvonlarga laqab qo'yish, nomerlash, DNK ga yozish. Chorvachilikda yuritiladigan birlamchi zootexnik xujjatlari.
A5	Har xil tipdagi nasl- nasab shajarasini tuzish. Hayvonlarning kelib chiqishiga qarab baholash. Naslli erkak hayvonlarning bolalari sifatiga qarab baholash.
A6	Chorva mollarini urchitishda liniya sxemasini tuzish. Chorva mollarini urchitishda oila sxemasini tuzish. Chorvachilikda juftlash rejasini tuzish.
A7	Poda geneologiyasini tuzish va uning tahlili. Qishloq xo'jalik hayvonlarini bonitirovka qilish. Qishloq xo'jalik hayvonlarining chatishtirish usullari
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
L1	Chorva mollarining konstitutsiyasi va eksteryeri. Chorva mollari eksteryerining asosiy kamchiliklari.
L2	Chorva mollarining tana qismlari-statlari bilan tanishish (rasmlar bilan ifodalash).
L3	O'lchov asboblari va hayvonlarning asosiy tana o'lchovlari
L4	Sut mahsuloti va uni hisobga olish usullari. Sutdagi yog' va oqsil miqdorini hisobga olish.
L5	Go'sht mahsulotini hisobga olish va baholash. Go'shtning morfologik tarkibini aniqlash. Qo'ylarning jun mahsuldorligini va sifatini baholash.
L6	Parrandalarning tuxum mahsuldorligini hisobga olish va baholash. Parrandalarning go'sht mahsuldorligini hisobga olish va baholash.
L7	Qarindoshlik juftlash darajasini aniqlash (A. Shaporuj va S. Rayt bo'yicha). Duragaylarda qon miqdorini aniqlash

Kurs ishi uchun mavzular (KI)

1.	Qishloq xo'jalik hayvonlarini kelib chiqishi va evolyutsiyasi (referativ)
2.	Qishloq xo'jalik hayvonlarining shaxsiy taraqqiyoti
3.	O'sish va rivojlanishning asosiy qonuniyatlari
4.	Qishloq xo'jalik hayvonlarining konstitutsiyasi to'g'risidagi ta'limot
5.	Ekster'yer va uni o'rganish usullari
6.	Hayvonlarning sut mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar
7.	Hayvonlarning go'sht mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar va uni baholash
8.	Turli zotga mansub navoslarning so'qimlanish ko'rsatkichlarini o'rganish
9.	Qo'ylarni jun mahsuldorligi bo'yicha baholash
10.	Tovuqlarning tuxum mahsuldorligiga ba'zi omillar ta'siri
11.	Cho'chqalarning mahsuldorlik ko'rsatkichlarini o'rganish
12.	Tanlash to'g'risidagi ta'limot

13.	Juftlash to'g'risidagi ta'limot
14.	Zot to'g'risidagi ta'limot
15.	Chorva mollarini urchitish usullari to'g'risidagi ta'limot
16.	Sof zotli urchitishning chorvachilikda qo'llanilishi
17.	Liniyali va oilali urchitishning chorvachilikda qo'llanilishi
18.	Zavod chatishtirishning chorvachilikda qo'llanilishi
19.	Qon singdirish, qon qo'yish va chatishtirishlarning chorvachilikda qo'llanilishi
20.	Sanoat va almashlab chatishtirishlarning chorvachilikda qo'llanilishi
21.	Naslchilik ishi bo'yicha davlat va xo'jalik tadbirlari
22.	Duragaylashning chorvachilikda qo'llanilishi
23.	Naslli erkak hayvonlarni bolalari sifatiga qarab baholash
24.	Suniy urug'lantirishni tashkil etish va uning shakllari
25.	Chetdan keltirilgan naslli hayvonlarni iqlimlanish xususiyatlari

Mustaqil ta'lim (MT)

1.	Har xil turdagi hayvonlarning kelib chiqishi va evolyutsiyasini o'rganish.	8
2.	Hayvonlarning mutloq va nisbiy o'sishini hisoblash.	8
3.	Sigirlarning sut mahsulotini hisobga olish va baholash.	8
4.	Sutning yog'i va oqsilini hisobga olish va baholash.	8
5.	Hayvonlarning so'yim chiqimi va so'yim og'irligini aniqlash.	8
6.	Qo'ylarning jun mahsulotini hisobga olish va baholash.	8
7.	Otlarning ish qobiliyatini baholash.	8
8.	Cho'chqalarning xo'jalik sifatini baholash.	8
9.	Parrandalarning tuxum mahsulotini hisobga olish va baholash.	8
10.	Chorva hayvonlarning tana o'lchovlarini olishni o'rganish	8
11.	Chorva hayvonlarining tana tuzilish indekslarini hisoblash, eksteryer profilini tuzish.	8
12.	Hayvonlarning eksteryer profilini tuzish.	8
13.	Hayvonlarning konstitutsiya tiplarini aniqlash.	8
14.	Hayvonlarning nasl - nasab shajalarini tuzish	8
15.	Hayvonlarning kelib chiqish bo'yicha baholash.	8
16.	Seleksiya indeksleri, seleksiya differensial, seleksiya effektini aniqlash.	8
17.	Irsiyat koeffitsiyenti, takrorlanish koeffitsiyenti, korrelyatsiya koeffitsiyentlarini aniqlash.	8
18.	Qarindoshlik juftlash darajasini aniqlash, juftlash rejasini tuzish.	8
19.	Zavod tizimi tarkibini tuzish va uning tahlili.	8
20.	Chorva mollarini urchitish usullari.	8
21.	Sof zotli urchitish.	8
22.	Chorva hayvonlarining chatishtirish, usullarini o'rganish.	8
23.	Chorva hayvonlarining duragaylash usullarini o'rganish.	8
24.	Duragaylarda qon ulushini aniqlash.	8
25.	Naslchilik ishi rejasini tuzish.	8